

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ
ОСВІТИ**

**ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ «4К» У МОЛОДШИХ
ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

Кваліфікаційна робота (проєкт) на здобуття
ступеня вищої освіти «магістр»

Виконав: здобувачка 2 курсу 211 М групи
Спеціальності 013 Початкова освіта
Освітньо-професійної (наукової)
програми Початкова освіта
Кулакова Яна Вікторівна

Керівник к. філол. н., доцентка
Мироненко О. В

Рецензент Мартіна О.В.
к.філол. н., доцентка кафедри теорії та
методик почтакової освіти
Кам'янець-Подільського
національного університету
імені Івана Огієнка

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи формування компетентностей «4К» у молодших школярів на уроках української мови.....	6
1.1 Поняття комунікативної компетентності, креативного та критичного мислення та командної роботи.....	6
1.2 Роль і значення формування компетентностей «4К» у молодших школярів на уроках української мови.....	10
РОЗДІЛ 2. Особливості формування компетентностей «4К» в учнів початкової школи на уроках української мови.....	16
2.1 Аналіз програм та наукової літератури.....	16
2.2 Методи і прийоми формування компетентностей «4К» у молодших школярів на уроках української мови	23
2.3 Експериментальне дослідження.....	35
ВИСНОВКИ.....	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	42
ДОДАТКИ	46
Додаток А.....	46
Додаток Б.....	49

ВСТУП

Актуальність теми. Одним із найважливіших завдань лінгводидактики є вдосконалення якості української освіти, а також формування особистісної підготовки дітей до активного життя, до творчої самореалізації саме в демократичному суспільстві. Компетентності «4К» посідають особливе місце серед творчих виявів молодших школярів. Компетентності критичного та креативного мислення вимагають роботи наступних складових: творчих здібностей, мислення, сприймання, творчої уяви, мовлення, це все дає можливість одночасно розкритися у молодшого школяра почуттєвій та інтелектуальній сфері. Саме у цей період активно розвиваються вміння фантазувати, помітно виявляється допитливість, формується здатність спостерігати, порівнювати, критично оцінювати діяльність. Формування комунікативної компетентності, креативного та критичного мислення, а також командної роботи є ціннісними орієнтирами Нової української школи. Організувати мовно-мовленнєву діяльність учнів, навчити їх умінню, влучно та чітко висловлювати свої почуття, думки – мета роботи кожного вчителя початкової школи.

Особливої актуальності набуває формування компетентностей «4К» в учнів початкової школи, адже учні молодшого шкільного віку надзвичайно сприятливі для оволодіння компетентностями «4К», оскільки в дітей цього вікового періоду достатньо швидко формуються артикуляція, мовленнєвий слух, вони активно опановують нові слова і сталі вислови, оволодівають більш складними лінгвістичними конструкціями, виявляють більше інтересу і чутливості до мовних явищ, вони самостійно прагнуть до спілкування з однолітками і тому значно швидко набувають мовленнєвого досвіду.

Реалізація компетентностей «4К» в процесі навчання учнів початкової школи на уроках української мови передбачає уточнення змісту і результатів навчання, добір ефективних прийомів та сучасних методів, форм організації навчальної взаємодії між учнями та вчителем, оновлення методичного

супроводу навчального процесу, залучення нових прийомів для перевірки та оцінювання навчальних досягнень школярів.

Вивчення та аналіз науково-методичної літератури дає можливість стверджувати, що у сучасній педагогіці та лінгводидактиці формування компетентностей «4К» у молодших школярів на уроках української мови досліджували такі вчені як: М.Вашуленко, Є.Верещагін, І.Вихованець, Є.Вишневський, О.Волох, Н.Воскресенська, Н.Гальона, С.Караман, І.Кучеренко, О.Леута, Л.Мацько, О.Мироненко, О.Мельничайко, М.Панченко, В.Русанівський, В.Собко, О.Хорошковська та інші.

Концепція Нової української школи, в якій зазначається, що «знання та вміння, взаємопов'язані з ціннісними орієнтирами учня, формують його життєві компетентності, потрібні для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці» [2, с. 4], спрямовує на втілення компетентнісного підходу. Основним в сучасній мовній освіті, що передбачає її високу якість, є навчання, яке спрямоване на формування у учнів комунікативних умінь, а саме уміння спілкуватися один з одним, навчитися слухати і чути співрозмовника, співпрацювати у парі чи командній роботі, чітко і ясно формулювати власну точку зору, мати свою позицію, вміти аргументувати та переконувати мовця, а також толерантно ставитися до різних думок.

Мета роботи – дослідити та проаналізувати особливості формування компетентностей «4К» у молодших школярів на уроках української мови.

Згідно з метою було сформовано такі **завдання** дослідження:

- 1) проаналізувати програми та наукову літературу;
- 2) охарактеризувати поняття комунікативність, критичне та креативне мислення, командна робота;
- 3) розкрити роль і значення формування компетентностей «4К» у молодших школярів на уроках української мови;
- 4) розглянути методи і прийоми формування компетентностей «4К» у молодших школярів на уроках української мови;
- 5) здійснити експериментальну перевірку дослідного навчання.

Об'єкт дослідження - процес формування компетентностей «4К» у молодших школярів на уроках української мови.

Предметом дослідження є специфіка формування компетентностей «4К» у молодших школярів на уроках української мови.

Методи дослідження: аналіз методичної, психолого-педагогічної, мовознавчої літератури з теорії та методики навчання української мови; дослідження, класифікація та узагальнення, систематизація та порівняння передового педагогічного досвіду методистів та вчителів практиків; аналіз, створення та підбір вправ для формування компетентностей «4К» у молодших школярів на уроках української мови.

Наукова новизна одержаних результатів. У магістерській роботі представлено основні положення щодо використання сучасних вправ на уроках української мови спрямованих на формування компетентностей «4К» у початковій школі.

Практична значущість роботи полягає у тому, що матеріали дослідження можуть бути використані вчителями початкових класів в їх практичній діяльності на уроках української мови та викладачами вищих навчальних закладів.

Апробація: основні положення наукового дослідження на тему: «Формування компетентностей «4К» у молодших школярів на уроках української мови» оприлюднено під час передзахисту на кафедрі теорії та методики дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету.

Структура роботи складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

Теоретичні основи формування компетентностей «4К» у молодших школярів на уроках української мови

1.1. Поняття комунікативної компетентності, креативного та критичного мислення та командної роботи

З початком розвитку соціального середовища постала потреба в спілкуванні між особистостями. Саме з того часу набуває актуальності поняття – комунікація, спілкування, обмін думками тощо. В науці поняття «комунікативна компетентність» вперше було використано в роботі американського вченого-лінгвіста Д. Хайзма, саме він створив свою теорію, в якій шлося про визначення речей, які має вивчати людина аби бути компетентною у взаємообміні інформацією з іншими особистостями.

Комунікація (від латинського communication) — це єдність, передача, об'єднання, сповіщення. Це поняття пов'язане з дієсловом communico — робити спільно, повідомляти, з'єднувати, що походить від communico — спільний. У психологічному словнику поняття «комунікація» визначається як фундаментальна ознака загальнолюдської культури, яка виступає в інтенсивному взаємодіюванні особистостей, в основі полягає обмін різноманітною інформацією [35, с. 79-80].

Враховується особистісне відношення до того, які навички та знання здобуде учень, також його досвід дозволяє використовувати ці вміння та знання на тому, що було вже відомо, та дає можливість оцінити життєву ситуацію, в якій можна їх використовувати. Потреба в спілкуванні є необхідною впродовж усього навчання у початковій школі. Успіх взаєморозуміння у мовленнєвому спілкуванні полягає в тому, наскільки у школярів сформовані комунікативно-мовленнєві здібності. Комунікативна компетентність – це засвоєння та усвідомлення мовних норм, на фонетичному, лексичному, граматичному, орфографічному, стилістичному

рівнях, та вправне їх застосування в мовленнєвій діяльності у процесі використання певної мови [27, с. 54].

На думку О. Мироненко, під час спілкування, мовна особистість повинна «досконало оперувати нормами літературної мови: орфоепічними (регулюють вимову звуків та звукосполучень), акцентуаційними (регулюють наголошування слів), орфографічними (регулюють правопис слів та їх частин), лексичними (регулюють вживання слів відповідно до їх змістового призначення) й фразеологічними (регулюють вживання фразеологічних одиниць), морфологічними (регулюють граматичні форми слів), синтаксичними (регулюють побудову словосполучень та речень) та стилістичними (регулюють використання мовних засобів у відповідних стилях мови)» [26, с.56].

Комунікація в будь-якій формі супроводжується кожним етапом життєдіяльності соціальної людини. Вона відбувається на основі визначених знакових систем (в першу чергу природної мови), які виробляються будь-якою людською спільнотою і фіксується в індивідуальній, а також колективній пам'яті. Кількісне та якісне зростання комунікативних процесів стали основною ознакою в часі, одним із основним чинником прогреса людства, було постійне розширення не тільки географічного, а також ідеологічного простору, підсилене значно швидким розвитком технічних засобів для збереження та перетворення і передавання інформації. Сучасні психологи досліджують комунікацію в контексті разом з явищами людської психіки (сприймання, відчуття, розуміння) у взаємозв'язку з комунікативною активністю людини. Особливе місце в педагогічних дослідженнях займає психолінгвістика, яка розглядає закономірності мовного висловлювання [35].

Дуже важливим є формування у молодших школярів на уроках української мови критичного та креативного мислення. Критичне мислення – це «особливий вид розумової діяльності, що дає змогу учневі винести раціональне судження до запропонованої їй точки зору або будь-якої моделі поведінки» [27 с. 61].

Розвиток критичного мислення найбільш актуальний в часи інтенсивних соціальних змін, коли неможливо діяти без ефективного пристосування до нових соціальних, політичних та інших обставин, без ефективного знаходження відповідей на запитання, значну частину яких неможливо передбачити. Тому надзвичайно важливо, щоб діти початкової школи вміли мислити критично. У цьому сенсі критичне мислення виступає як фундамент сучасної освітньої системи. Завдання вправного володіння навичками критичного мислення визнано першочерговим у багатьох країнах світу. У сучасній педагогіці питання розвитку критичного мислення учнів займає значне місце в нашій країні. Це пояснюється багатьма причинами, але насамперед інформаційним тиском і численними спробами інформаційного впливу на свідомість учнів.

Розвиток критичного та креативного мислення – це дуже важливий аспект не лише у процесі навчання, а і виховання. Навчити учнів мислити креативно та критично – означає чітко і правильно поставити запитання, направити їхню увагу в правильне русло, навчити школярів робити висновки та знаходити найпростіші рішення. Щоб кожен учень умів критично та креативно мислити, потрібна допомога з боку вчителя.

Поняття «критичне мислення» з'явилося в педагогічній літературі близько 50 років тому. Б. Блум перший хто розробив таксономію пізнавальних та творчих здібностей, він вважав, що «критичне мислення» - це мислення вищого рівня. Поняття критичного мислення не є чітким, воно настільки багатостороннє, що у різних галузях освіти трактується також по-різному. У початковій школі на уроках української мови ідея розвитку критичного мислення та інтерес до розвитку критичного мислення як освітньої інновації з'явився наприкінці ХХ століття. І з кожним роком почав набувати популярності.

На сучасному етапі розвитку педагогічної науки активно використовується поняття «командна робота», що допомагає ефективному розв'язуванню широкого кола питань та завдань. Сформована в учнів

здатність організувати роботу в команді є результатом процесу такого як (планувати дії; розподіляти ролі; дотримуючись норм співпраці реалізувати задумане; представляти свої висновки у вигляді моделі, схеми тощо.)

На уроках української мови в початковій школі надзвичайно продуктивною є технологія організації командної навчальної роботи. Саме в цій формі роботою кожного школяра управляє вчитель опосередковано, через питання та завдання, які він пропонує команді та які корегують діяльність учнів. Педагог безпосередньо регулює роботу команд тільки в випадку, якщо в учнів виникають труднощі та певні питання і вони самі просять допомоги у вчителя.

На думку О. Мироненко, педагог як творча особа повинна вміти поєднувати умови спілкування з мовним середовищем, вправно вживати мовні засоби відповідно до мовної ситуації в навколишньому середовищі, репрезентувати свої мовно-мовленнєві вміння та реалізувати їх в умовах сучасної освіти [25, с.255].

У дослідженнях командної навчальної діяльності школярі демонструють високу результативність засвоєння знань і формування вмінь та навичок. Це зумовлюється тим, що в такій командній роботі більш слабкіші діти виконують за обсягом будь-яких вправ на уроках на 20-30 % більше, ніж у самостійній роботі. Особливу роль командна робота відіграє у досягненні виховної функції навчання, оскільки під час командної роботи у учнів формується колективізм, гуманні якості, моральні, формування цих якостей відіграють особливості організації командної роботи, а саме розподіл завдань, функцій і обов'язків між учнями, які задіяні у такій навчальній діяльності, обмін думками один між одним, взаємна вимогливість під час виконання вправ і допомога за потреби, взаємоконтроль і взаємооцінка.

Отже, формування компетентностей «4К» має бути взаємопов'язаною педагогічною системою, яка впливає на розвиток молодшого школяра, а також забезпечує становлення активної життєвої позиції на кожному з етапів виховання та навчання. Адже настільки добре учні володіють мовою та

навичками спілкування залежить і їхнє формування світогляду, формування їхньої пізнавальної діяльності та самостійності.

1.2. Роль і значення формування компетентностей «4К» у молодших школярів на уроках української мови

У процесі формування складників комунікативної компетентності необхідно виділити те, що в учнів 1-2 класів значно переважає наочно-образна форма пам'яті. Вони набагато швидко запам'ятовують події, факти, предмети та конкретні відомості, які побачили на власні очі, але словесний матеріал запам'ятовують слабше. У пам'яті дітей яскраво відкладається те, що задіяне під час активної навчальної та виховної діяльності, також гарно запам'ятовують події з якими пов'язані їхні інтереси та потреби. Дуже важливим впливом на дітей є специфічні властивості формування уваги дітей молодшого віку, які тісно пов'язані з емоціями станом дитини, її почуттями, та інтересами. В учнів молодшої школи можна виділити слабкий рівень довільної уваги та достатній мимовільної. Школярам 1-2 класів значно складніше зосереджувати свою увагу на нецікавій чи незрозумілій інформації для них. За таких умов учні легко відволікаються від навчального процесу та швидко втомлюються. Основним та ефективним чинником для підтримки учнівської уваги є інтерес до навчання, його можна підсилити за допомогою яскравої наочності, різноманітними ігровими вправами, нестандартними методами та прийомами та також добір цікавого та доступного для розуміння учня будь-якого типу тексту, інтерактивними формами організації навчальної діяльності. Під час формування у молодших школярів комунікативних вмінь маємо враховувати те, що відбуваються якісні зміни у розвитку пізнавальних процесів. Зокрема, це відбувається в 3-4 класах, тобто під час другого вікового мікроперіоду, тобто мимовільну та фрагментальну увагу замінює більш корегована та цілеспрямована, яка дає позитивний результат у навчанні. Учні

під час виконання спеціально підібраних вправ навчаються порівнювати схожі об'єкти, розділяючи головні та істотні ознаки. Відповідно до виділених особливостей бачимо, що у 3-4 класах сприйняття значно краще розвинуте, ніж у 1-2, учні усвідомлюють фактичний навчальний матеріал, а також можуть виділити суттєві особливості та порівняти їх.

Процес формування комунікативної компетентності у молодших школярів має забезпечити:

- засвоєння знань про методи та способи взаємодії з оточуючими;
- застосування умінь та навичок використовувати мову як засіб спілкування;
- навчитися діалогічному і монологічному мовленню;
- оволодіти культурою усного і писемного мовлення;
- засвоїти норми мовленнєвого етикету в різних життєвих ситуаціях;
- опанувати навички командної роботи та роботи в колективі;
- розвивати здібності навчальної співпраці з учителем та іншими учнями;
- навчитися швидко адаптуватися до різних соціальних ролей;
- формувати вміння критично та креативно оцінювати думки і дії своїх співрозмовників.

Отже, навички комунікативної компетентності не тільки дають змогу оволодіти мовними та мовленнєвими знаннями, а і дають можливість практично використовувати ці навички. Також комунікативна компетентність передбачає рівень майстерності учня у взаємодії з однолітками та дорослими і базується на психологічних знаннях про себе та інших, молодший школяр повинен вміти обирати стратегію спілкування і застосовувати відповідні знання.

Значні зміни відбуваються в розвитку мислення учнів 3-4 класів: відбувається перехід від наочно-образного, конкретного мислення до науково-теоретичного. В процесі навчання мислення молодших школярів розвивається: поступово образне і понятійне мислення, змінюється на

конкретне і абстрактне мислення. Завдяки такому мисленню учні починають швидше визначати та запам'ятовувати відомі їм поняття, виділяючи в об'єкті загальні та істотні ознаки, діти молодшого шкільного віку розвиваючи критичне та креативне мислення починають все простіше знаходити рішення для дедалі складніших пізнавальних та практичних завдань, виконуючи послідовно підібрані для цього дії та операції, результат або висновок виражають в чітких судженнях, власних міркуваннях та поняттях.

Важливим етапом у розвитку молодшого школяра є формування критичного та креативного мислення, яке дає можливість вирішувати нестандартні та складні завдання. Як писав у своїх працях Ж. Піаже, критичне мислення розвивається на противагу егоцентричному, яке прослідковується у дітей молодшого шкільного віку, воно часто виглядає як монолог тобто розмова з самим собою, але в присутності інших таке мовлення не розраховане на спілкування з оточуючими. Учений дав визначення такому мовленню як колективний монолог, який у процесі навчання поступово перетворюється в соціальне мовлення, що зароджується в дітей під час спілкування один з одним [30 с. 45]. За дослідженнями вчених психологів то саме в цей період розвитку у учнів формується внутрішнє мовлення дитини, таке мовлення формується в результаті об'єднання егоцентричного мовлення з їхніми думками. У результаті всіх цих процесів, якщо об'єднання відбувається повністю, дитина свідомо керує своїми вчинками, не озвучуючи в голос послідовність дій для себе, тобто вона використовує беззвучне внутрішнє мовлення [9 с. 17].

Інтерес до критичного та креативного мислення в освіті з'явився в Україні, та в інших державах Європи, близько десяти років тому. А навідміну від європейських країн в освіті США і Канади цей напрям сучасної педагогіки розвивається вже майже 50 років. Велика кількість ідей і положень розвитку критичного та креативного мислення пройшли перевірку часом і зараз потребують поширення і запровадження у наших українських школах. Критичне мислення починалось як перехід від навчання, яке орієнтоване на

перехід від запам'ятовування, до навчання, яке спрямоване на формування самостійного усвідомлення матеріалу, аналізу та мислення. Основним аспектом критичного мислення є те, що воно відповідає вимогам демократизації освіти. Таке мислення є ефективним способом навчання та виховання демократичного менталітету школярів та вчителів.

Психологія креативного та критичного мислення відноситься до сучасної актуальна проблема, яку досліджують й сьогодні незважаючи на те, що вже зроблено велику експериментальних та теоритичних досліджень як у дидактиці та педагогіці, так і в окремих її галузях, зроблена велика кількість цікавих методик та експериментальних досліджень критичного та креативного мислення.

На думку О. Мироненко, важливої ролі у початковій школі під час навчання набуває критичне та креативне мислення. Під критичним мисленням філологиня розуміє вміння аналізувати та вправно обмірковувати відповідну інформацію, щоб використовувати її у типових чи нетипових ситуативних площинах. У сучасному навчальному просторі креативне мислення як здатність особистості до усебічного творчого пошуку, до розуміння та створення інновації у сучасному інформаційному просторі має важливе соціальне значення [24, с.692].

Психолог Джой Гілфорд виділив два типи мислення: конвергентне і дивергентне. Конвергентне мислення веде пошук правильного рішення. А дивергентне дозволяє генерувати інновативні, нові рішення. Два типи мислення: дивергентне і конвергентне. Дивергентне (також знане як креативне або горизонтальне) – рух від запитання до багатьох ідей. Конвергентне (також знане як критичне, вертикальне, аналітичне, лінійне) – рух від фактів до правильної відповіді (посилання).н педагогів, зокрема Л.Виготського, П.Блонського, Н.Менчинської, Г.Люблінської, М.Шардакова, Л.Занкова, В.Давидова, Г.Костюка і інших. За визначенням Е. Фрома, креативне мислення - це можливість дивуватися, знаходити рішення в нестандартній

ситуації, спрямоване на вивчення нового і вміння чітко використовувати власний досвід.

Учнівське мислення пояснювалось і пояснюється досі як наочно-образне і наочно-дійове, а логічні форми формують у здобувачів освіти на наступних етапах навчання. Так, у наукових працях науковців було висвітлено розвиток першокласників, було звернено увагу на те, дитяче мислення у цьому віці містить певні особливості, такі як: до того як діти йдуть дошколи вони мають самостійно мислити та вміти висловлювати власні думки про оточуючі предмети чи явища, але найчастіше лише повторюють те, що роблять чи говорять інші. Наприклад, розв'язуючи задачі, учні роблять це «за зразком», схожі до тих, які вже розв'язували в класі з учителем. В учнівській діяльності спостерігається провідна думка до заміни предмета, але в їх мисленні число, частіше, є незмінним. Така звичка до конкретного, того що знайоме і зрозуміле - дуже виражена риса мислення у першачків.

Це спостерігається і на уроках української мови. Учні можуть вдало відтворювати прочитане та подібні вправи (наприклад, вправи Lego). Але, учні не вміють чужий досвід прикладати на власний, тому проводити паралель з життєвими ситуаціями, як правило не вдається.

Творчі здібності є в кожному здобувачу освіти. Творчість - це вроджена функція мозку, яка реалізується при навчальній діяльності при наявності певних здібностей. Тому задача креативного мислення - побачити індивідуальну креативність учня і прагнути розвивати її. Природа щедро наділила кожного учня можливістю навчатися та розвиватися, і вчитель лише має знайти, як реалізувати розвиток цих здібностей, і тоді всі учні зможуть піднятися на найбільші висоти творчої діяльності.

Важливу роль у формуванні цих якостей відіграють особливості організації командної роботи: розподіл цих функцій і обов'язків між учнями в навчальній діяльності, взаємодопомога та вимогливість, самооцінка одна з основних складових для успішного навчання

Саме так, командна форма навчально-виховної діяльності у порівнянні з іншими організаційними дає такі переваги:

- обсяг виконаної роботи набагато більший за той самий час;
- висока результативність у виконаних завданнях;
- розвивається вміння співпрацювати;
- розвиваються мотиви навчання, формуються гуманні стосунки між однокласниками;
- формується навчально-виховна діяльність діяльність (самоконтроль, рефлексія, планування, взаємоконтроль).

Окрім того, командна навчальна діяльність виконує організаційну функцію, котра полягає у тому, що учні вчаться самостійно розподіляти обов'язки, розвивають вміння продуктивного спілкування, розв'язують проблеми, які трапляються у спільній діяльності. У командній роботі учень бере на себе функції вчителя і виконує „дорослі” види діяльності.

РОЗДІЛ 2

Особливості формування компетентностей «4К» в учнів початкової школи на уроках української мови

2.1 Аналіз програм та наукової літератури

На здійснення компетентнісного підходу, який полягає у спрямованості освітнього процесу на формування в школярів ключових компетентностей, орієнтується на сучасному етапі перегляд навчання у загальній середній освіті в Україні. Згідно з «Рекомендацією Європарламенту та Ради Європи від 18 грудня 2021р. щодо сформованості ключових компетентностей в освіті впродовж життя», основними компетентностями вважаються ті, які кожен учень потребує для особистісної реалізації у соціальному середовищі, прояву активної громадянської позиції, подальше працевлаштування і соціалізація дитини [28].

Концепція Нової української школи (НУШ) виділяє такі соціальні вимоги до формування життєвих основних якостей дитини. Здійснюється перегляд оцінювання учнів та аналіз їх результатів у навчальній діяльності. «Дитині потрібно дати не лише знання. Дуже важливим навчити використовувати їх на практиці. Їхні навички та знання, взаємопов'язані з основними потребностями учня, формувати у дитини життєво важливі компетентності, потрібно на самперед для їхньої успішної самореалізації у подальшій життєдіяльності, в освітньому процесі та в роботі» [23]. Одним із інструментів запровадження компетентнісного підходу є те, що увага змінюється в навчанні від набування знань до їх використання та розвитку вмінь у учня. Для здійснення цієї складової було вирішено зменшити теоритичні складники на користь практичній діяльності, виділення потрібної кількості часу на розвиток умінь та знань: а саме готовності учня сприймати інформацію, забезпечити мотивацію, та навчити до школяра самооцінки. Основним повинне виступати проблемне навчання, що дає можливість учню розв'язувати конкретні навчальні проблеми з метою формування та розвитку

належних вмінь і знань. Переважати в навчально-виховному процесі повинні інтерактивні методи, проєктні технології, та обов'язкове збільшення частини навчального часу за межами класної кімнати [28]. На підставі компетентісних засад НУШ саме в Державному стандарті початкової освіти виділенні такі основні компетентності, на розвиток яких направлено освітній процес у молодших школярів. Головною та обов'язковою серед цих компетентностей є вільне оволодіння державною мовою, що дає можливість вміння письмово та усно висловлювати власні думки, емоції, влучно та аргументовано підбирати факти, і не менш важливим є привити бажання до читання, усвідомлення сили слова, розуміння яку роль відіграє мова для успішного спілкування та оволодінням культурн та самовираження, вміння використовувати українську мову, як рідну в будь-яких ситуаціях не лише під час освітнього процесу [17]. Розвиток компетентності є основним завданням мовнолітературної галузі, здійснення якого визначене досягненням передбачене державним стандартом відповідних результатів навчання: молодший школяр вміє взаємодіяти з іншими особистостями усно, вміє сприймати і використовувати інформацію для успішного здобутку життєвої мети у різних мовних ситуаціях; аналізує, сприймає, критично мислить та обробляє інформацію в текстах будь-якого виду, інтерпретує медіа-тексти та використовує їх для власного досвіду [17]. Типову освітню програму було створено творчими професіоналами, під наставництвом О. Савченко [39], виділено конкретну мету та завдання, а також очікувані результати молодших школярів та опрацьовано зміст навчання, який дає можливість досягнути визначених результатів. Особисто, метою мовнолітературної галузі в початковій освіті виступає розвиток молодшого школяра різними видами засобів мовленнєвої діяльності, розвиток основних компетентностей, а саме: комунікативної та читацької, розвиток можливості спілкуватися українською мовою у будь-яких ситуаціях і найголовніше навчити дитину користуватися нею суспільному середовищі, Здобуток поставленої цілі полягає у виконанні певних завдань: – виховання в здобувачів освіти позитивного емоційно-ціннісного відношення до української мови,

дитячої книжки, читання, розвиток пізнавального інтересу до слова та бажання вдосконалювати свою мову; – формування мислення, уяви, пізнавальних здібностей школярів; – розвиток навичок читання і обов’язково письма, вміння підтримувати діалог, інсценізувати, складати коротенькі письмові та усні монологічні тексти; – розвиток умінь працювати з будь-якими джерелами інформації; – ознайомити молодших школярів з дитячою літературою на різну тематику, розвивати самостійну роботу з підручниками та дитячими виданнями; – розвивати вміння працювати з різними видами тексту; – досліджувати мовні одиниці, явища з метою розвитку лінгвістичних знань, норм рідної мови; – залучення здобувачів освіти до практичного використання української мови [39].

Згідно визначеною метою та завдань для молодших школярів у мовнолітературній галузі передбачено змістові лінії: «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовні явища», «Читаємо», «Взаємодіємо усно», «Взаємодіємо письмово». Змістова лінія «Читаємо» передбачає розвиток у здобувачів освіти вміння аналізувати та сприймати, інформацію - усну та використовувати в життєдіяльності учня, спілкуватися усно однокласниками та оточуючими людьми в будь-якій формі для ефективного формування комунікативної компетентності [39].

Змістова лінія «Взаємодіємо усно» передбачає розвиток у школярів навички читання та розуміння прочитаного, самостійно вибирати та опрацьовувати будь-які тексти [39].

Змістова лінія «Взаємодіємо письмово» направлена на розвиток в здобувачів освіти навички письма, вмінь висловлювати власні думки письмово, описувати свої почуття, та вміти взаємодіяти з іншими особами в письмово, проявляти себе у творчій діяльності [39].

Наступна змістова лінія «Досліджуємо медіа» полягає у розвитку в школярів вміння аналізувати, критично та креативно мислити та використовувати набуті навичку у власному досвіді, навчитися складати простіші медіапродукти.

Наступна змістова лінія це «Досліджуємо мовні явища» направлена на опрацювання дітьми основних мовних одиниць, основна мета оволодінням простих лінгвістичних вмінь, нормами мовно-літературної вимови, а також оволодіння правилами правопису, розвиток у здобувачів освіти вмінь використовувати мову а будь-яких ситуаціях [39]. Перелічені змістові лінії направлені на розвиток комунікативної компетентності у молодших учнів. Здійснення цього змісту мовної освіти молодшого учня задовольє досягнення поставлених результатів за умовами методичних матеріалів способів та засобів.

Оновлення методичних матеріалів потрібно реалізовувати функції, які повинні застосовувати навчальні методи та засоби. Виходячи з таких умов компетентнісн навчання залежить від навчальних засобів, які мають виконувати мотиваційну, інформаційну функції. Мотиваційна функція навчально-виховних прийомів та засобів з української мови проявляється в тому, що вони в комплексі мають містити лінгвістичний матеріал, який передбачається типовою освітньою програмою, ці засоби призначені для освоєння змістової лінії «Досліджую мовні явища», основним завданням, які полягає у формуванні чотирьох основних видів мовної діяльності – говоріння, письма та читання (реалізація змістових ліній «Взаємодіємо письмово», «Взаємодіємо усно», «Досліджуємо медіа» та «Читаємо»,). Основною метою реалізація мотиваційної функції в навчально-виховних засобах повині використовуватися: цікавий для маленького здобувача освіти текстовий матеріал з ілюстраціями та цікаве, яскраве художнє оформлення матеріалу; використання дидактичних ігор; підбір вправ, що передбачають креативний і цікавий для дітей процес виконання вправи; підбір завдань, які спонукають учнів до пошуку для них певних дій, які приведуть до результатів тощо. Здійснення формувальної функції сучасних методів, прийомів та засобів має реалізовуватись через певну систему вправ та завдань, спрямованих на формувальних пізнавальних здібностей школярів, а також оволодіння певних вмінь (порівняння, аналіз, доведення, узагальнення тощо) та розвиток

здатності використовувати здобувати знання та вміння, підбір дій, досвід у креативних, нестандартних ситуаціях. Всі компетентісні засоби створюються для підготовки учнів до самонавчання. Основною метою в них потрібно використовувати алгоритми пам'ятки, міркувань, таблиці, схеми, зразки виконання завдань.

Також разом з зазначеним потрібно, щоб навчальні методи та засоби вміщували: цілу систему вправ та завдань, доступні та зрозумілі для молодших учнів молодшої вікової групи; диференційований навчальний матеріал з усіма врахуваннями різних рівневої підготовки та розвитку молодших школярів; правильне співвідношення вправ для творчого використання і тренування; вправи, що виконуються в групі або в парі, завдання які передбачають індивідуальну чи фронтальну роботу; вправи на вільний вибір та інше. Основним для здійснення у навчанні компетентісного підходу на уроках української мови є підбір ефективних прийомів та методів організації навчального процесу. Компетентісно орієнтоване навчання вимагає застосування методів, які передбачають активну діяльність учнів. Саме до них відносяться: продуктивні (засвоєння матеріалу, усвідомлення проблеми і вміння знаходити шляхи її рішення); частково-пошукові або евристичні (деякі елементи набутих знань молодший школяр знаходить у процесі розв'язання пізнавальних вправ); інтерактивні (взаємодія всіх дітей під час виконання цієї вправи діти осмислюють свою цінність та відчувають свою успішність). Ця група прийомів та методів найбільше відповідає вимогам Державного стандарту, тому що, щоб організувати інтерактивне навчання потрібно моделювати різні життєві ситуації, використання у процесі навчання рольових ігор, які впливають на розвиток навичок та вмінь.

У Новій українській школі активно використовують різні види ігор для кращого опанування компетентностей «4К», які є необхідним чинником роботи між учнем та педагогом. На думку О. Мироненко, Т. Видахевич, гейміфікація у початковій школі відіграє важливу роль, оскільки у молодших школярів виробляються такі навички та вміння як:

- 1) опанування норм української мови;
- 2) переказування та конструювання тексту в усній та писемній формах;
- 3) збагачення та засвоєння словникового складу під час мовно-мовленнєвої роботи;
- 4) спонукання до творчого пошуку, інтелектуального розвитку особи;
- 5) залучення до нових ігрових технологій під час розгляду різних тем;
- 6) використання діалогічного, монологічного, полілогічного мовлення у процесі ігрової діяльності тощо [27, с.157].

Інтерактивні прийоми впливають на розвиток здібностей кожного учня, дозволяють кожному молодшому школяру показати власні досягнення у навчанні, а також у конкретних життєвих ситуаціях, дають можливість навчитися порівнювати власний рівень розвитку з учасниками навчально-виховного процесу. Але потрібно виділити, що застосування прийомів та методів у молодшій школі вимагає від вчителя сумлінного їх вивчення та аналізу на рахунок доцільності та доступності їх використання в молодшій школі, не потрібно забувати про бажані результати. При застосуванні інтерактивних прийомів та методів, маємо враховувати рівень соціальної та мовної підготовки учнів. Застосування інтерактивних методів припустиме за умови готовності здобувачів освіти до здійснення тих практичних та розумових дій, які передбачені тим чи іншим методом. Над рівнем такої підготовки вчитель має працювати заздалегідь. Кожен метод передбачає ті чи інші прийоми навчання.

На думку О. Мироненко, Т. Видахевич, найважливіший чинник гейміфікації – ігрова мисленнєва діяльність. Завдяки їй прості дії мають особливий сенс, адже до них доєднуються такі складові як, співробітництво, дослідницька діяльність та конкуренція. Метою будь-якої гри вбачають у створенні системи, в якій перед мовцями ставиться відповідна задача, що має на увазі значні випробування та труднощі в ході їх виконання [28, с.593].

Окрім загальнодидактичних (зіставлення, пояснення, узагальнення, аналіз, систематизація знань та вмінь тощо), у практичній частині навчання

української мови активно використовують предметні методи та прийоми, які зазначаються конкретною метою та темою навчального матеріалу. Важливо та особливими є прийоми, що мотивують школярів до активної діяльності, а також до пошуку шляхів рішення зазначених проблем або завдань. Комунікативне спрямування у процесі навчання української мови повинен вимагати використання різноманітних форм організації навчального процесу. Але не зважаючи на це перевага надається саме тим формам, які створюють мовні ситуації, коли кожна особистість має можливість висловити свої думки, а також проявити себе в комунікативному середовищі. Основними з точки зору компетентнісного підходу групова робота та робота в парі. Дуже важливо, щоб прийоми та методи, які використовувалися в організаційних формах обов'язково підпорядковувались змісту, меті і очікуваним результатам навчальної діяльності молодших школярів з навчального предмета «Українська мова». Але при цьому обов'язково маємо враховувати вікові особливості дітей молодшого шкільного віку, їхні здібності та вміння. Лише при дотриманні цих умов відбуватиметься ефективне формування компетентностей здобувачів освіти, як одне з основних завдань початкової школи.

2.2 Методи і прийоми формування компетентностей «4К» у молодших школярів на уроках української мови

Методи навчання – це способи взаємодії вчителя та учнів, які застосовуються під час навчального процесу та допомагають досягти якісного засвоєння знань, умінь та навичок [31, с. 136].

В методиці української мови навчальні методи за певними ознаками розподілено на чотири групи:

1. За характером роботи (усні чи письмові, текстові, творчі, відтворюючі);

2. За джерелом здобуття знань учнями (лекція, бесіда, зв'язаний виклад учителя, спостереження над мовленням, система тренувальних вправ);

3. За ступенем участі учнів у процесі (різні за характером самостійності, активні та пасивні);

4. За способом реалізації (словесні, наочні та практичні) [34, с.218].

У початковій школі важливим завданням вивчення української мови є формування у молодших школярів навички осмислено ставитись до мови та мовлення, орієнтуватись у мовній структурі та сформувати міцні знання з лексики, граматики та фонетики української мови.

Оскільки одним із головних аспектів мови є мовленнєва діяльність, програми нової української школи сформовані відповідно до мети курсу – набуття учнями елементарних знань про мову та мовлення. Спираючись на зміст робочих програм та очікуванні результати учнів, на уроках української мови широко використовується один з найбільш розповсюджених методів навчання – граматичні вправи [10, с. 46].

Під час вивчення учнями граматичних категорій іменника важливим завданням педагога на уроці є організувати якісну систематичну роботу з використанням різноманітних вправ на вивчення нового матеріалу, закріплення вивченого раніше, на групову та самостійну роботу.

На початковому етапі формування компетентностей «4К» у молодших школярів на уроках української мови можна використовувати різні вправи.

У наведених конспектах уроків з української мови з використанням вправ широко представлено формування комунікативної компетентності, креативного та критичного мислення та командної роботи.

Конспект уроку з української мови (2 клас)

Тема: Вживання слів з буквосполученнями дж, дз

Мета: Закріпити уміння правильно писати слова та правильно їх вимовляти зі звуками [дж], [дз'], [дз]; формувати фонематичний слух у дітей, розвивати спостережливість, критичне та креативне мислення; поповнювати власний

словниковий запас; навчити взаємодіяти, привити любов до праці, та розвивати відповідальність.

Обладнання: картка зі звуковими схемами слів, завдання для самостійної та групової роботи, підготовленні декорації до вибраної казки (Замок Країни Знань: (веселий Дзвоник, казковий ліс, Чарівник, Мудра Сова, , Буратіно), Фея - казковий персонаж (в костюмі дівчинка п'ятого класу), кошик із різними фруктами.

I. Організація класу

Повідомлення теми і завдань уроку.

Вправа «Очікування». Фея: Вгадайте, хто я така? Звичайно, я казкова Фея! А звать мене...інь! О це так, загубився перший звук! Цей звук головний, тому що позначає дві літери. Ну що здогадалися, який звук стоїть на початку слова? «Дзінь» – я знаю країну , яка має назву Країна Знань. Я б дуже хотіла там побувати, але туди можуть потрапити тільки ті хто навчається у школі. Тому і звернулася до Вас за допомогою. Ви згодні? (Так.) – Але щоб доїхати до місця призначення нам потрібний транспорт, а це ваші знання про [дж],], [дз´], [дз]. Будова слова з поданих буквосполучень. – Для того щоб зрозуміти на якому ж транспорті поїдемо, треба розставити букви у такому порядку, як визначено під схемою.

А Р К Е А Т

1 2 3 4 5 6 3 1 2 4 6 5

(Фея показала на плакаті карету на якій будуть подорожувати.)

III. Мотивація навчальної діяльності.

– Будь-яка казка вчить мудрості. На шляху будуть траплятися різні персонажі, які будуть давати нам завдання, а за них ми отримувати мудру пораду. Вона стане внагоді Феї скоріше опинитися в Країні Знань. Для того щоб наша з вами карета поїхала, потрібно згадати все, що ми вивчили про звуки і букви.

IV. Повторення опорних знань про звуки і букви.

Гра «Так чи не так?».

– Фея запропонувала вам дуже цікаву гру, яка слугуватиме допуском до фонетичної галявини. Ну що готові?

Фея: Пограємо, друзі, в «так» чи «ні».

Я вам питання, а ви мені відповідь!

– Буква ї завжди позначає 2 звуки? (Так.)

– Скільки голосних звуків 10? (Ні.)

– У слові юшка звуків більше ніж букв? (Так.)

– Буква я завжди в українській мові позначає 2 звуки? (Ні.)

– У слові дзвінок звуків менше, ніж букв? (Так.)

(У разі помилок, направляємо дітей до правил)

– Такі розумнички, вже дуже багато вивчили!

(Карета перемістила на наступну галявину.)

1. Фонетична галявина.

Загадка від Мудрої Сови. – Ми перенислись на галявину. Господинею на ній є Мудра Сова і вона не пускає на пройти далі. Ми маємо зробити завдання. – На цій галявині є будиночок у якому живуть букви. Які не можна роз'єднувати. Відрізняються вони тим, що літер дві, а звук один. (Звуки [дж], [дз'], [дз]) З кожною відповіддю відкриваємо віконця, а в них — написані звуки.

Гра «Розсипані слова».

– На наступній галявині розміщені букви і будиночки, які потрібно розселити.

(Слова дзвіночки, гедзь, , джем, джинси, дзиґа написані на картках, які росипані по галявині.)

- Брюки із тканини джинсової. (Джинси)
- іграшка яка на швидкості обертається навколо своєї осі. (Дзиґа)
- Велика муха. (Гедзь)
- Густе та смачне варення ягід або фруктів, як желеподібна маса. (Джем)
- маленькі квіти у вигляді дзвонів. (Дзвіночки)

– Запишіть всі слова у зошит поділивши їх на групи слів і перевірте. (Слова які записують в перший будиночок під наглядом вчителя. Решту слів — пишуть самостійно.)

– Розумнички! Мудра Сова взяла від ваших відповідей. Ви гарно попрацювали над цим завданням, тому ми рухаємось далі.

Звукова картинка веселого Дзвоника.

– Перед нами є звукова, незвичайна доріжка, та щоб по ній поїхати, потрібно обрати звукові схеми слів, які зараз ви з'являться на екрані та потрібно з цих слів зробити доріжку.

(На екрані з'являться слова: дзвіночки, бджола, гудзики, дзеркало.)

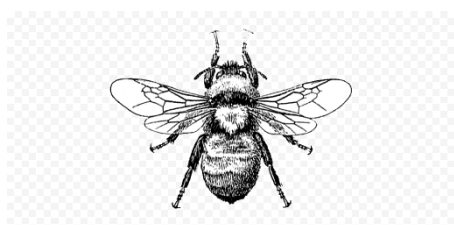
– Друг наш, Дзвоник дякує.

Робота з картками в парі. Завдання Чарівника.

(Наша карета приїхала до будиночка Чарівника.)

– Що ж вирушаємо далі, бо перед нами по трохи з'являється Країна знань. Але нам ще потрібно перетнути міст. Ой, а хто це стоїть в нас на нашій дорозі?

– Це Чарівник і він тримає скриньку із завданнями для нас з вами. Але щоб ефективніше виконати їх треба поділитися на пари. (Діти отримують картки з завданнями, а Фея допомагатиме нам.) Завдання складаються: «Із запису назви предмета і визначення кількості букв і звуків у запропонованих словах».

___ зв., ___ б.

___ зв., ___ б

– Одинакова кількість звуків і букв у визначеному слові? (Ні.)

– Аргументуйте

– Проаналізуйте.

Висновок. Буквосполучення дз і дж позначають один твердий, дзвінкий приголосний звук. Отже у будові слова з цими буквосполученнями завжди звуків менше ніж букв.

Креативно-творча робота.

– І ось ми опинились на місточку і швиденько перетнули його. Та не все так просто, бо ворота до бажаної Країни Знань замкнуті. А ключ зберігається у Буратіно. Він нам віддасть його тоді, коли зробимо ще одне завдання. Завдання від самого Буратіно:

– Перепишіть текст, вставляючи пропущене, слова мають звуки [дж], [дз], [дз’]. Поряд з лісовим _____ ростуть лісові _____.

Над степом кружляють і гудуть _____.
(дзвіночки, джерела, бджоли.)

– Потрібно перевірити правильність виконання.

(Школярі перевіряють свою роботу з текстом надрукованим на екрані. Після успішного виконання Фея забирає ключ від Країни Знань. Карета заїджає до красивого замку.)

V. Підсумок уроку

Рефлексія.

– Країна Знань нарешті відкрила свої ворота для Феї, але для того щоб нас впустили до замку, потрібно ознайомитися з мудрим прислів'ям. (Слова зашифровані, Фея допомагає при виконанні.)

«Навчання — джерело знань».

– Як ви розумієте це прислів'я?

– Чи погоджуєтесь з цим прислів'ям?

– Яке слово містить буквосполучення що позначає один звук?

– Які букви?

– Які звуки ви знаєте, що складаються з двох букв? Складіть з ними словами.

– Що цікавого ви дізналися сьогодні на уроці?

– Що було найпростішим, а що складніше?

– Що запам'ятали на уроці?

– Ви великі молодці! Ви всі гарно впоралися із запропонованими завданнями і погодились допомогати Феї подолати шлях в Країну Знань. Фея щиро дякує.

Фея: «Дуже дякую мої хороші
що завдання всі зробили,
двері в замок відчинили.
Вас запрошую на свято,
подарунків тут багато.
Їжте фрукти, вітаміни,
щоб навчатися відмінно.»

Фея: Я повертаюсь до казки, дякую вам за теплий прийом. Я обов'язково розкажу своїм близьким про такий розумний 2-Б клас. До побачення.

– Діти пабають Феї щасливої дороги.

Конспект уроку з української мови для (3 класу)

Тема: Узагальнення та систематизація знань про будову слова

Мета: закріпити та навчитися використовувати практично знання з теми „Будова слова”;

- Розвивати увагу молодших школярів;
- Тренувати спостережливість.

Повідомлення теми і завдань уроку. Робота з вправами

Викладаємо для поданих слів моделі.

Мета: закріпити навички про звукову вимову, повторити як робиться звуковий аналіз слів, розвивати спостережливість, самостійність, уяву та увагу.

Хід вправи: зпропонуємо дітям сісти колом на підлозі. У центрі кола розміщеі цеглинки різні за кольором та формою. Завчасно підготовлені зі словами картки, великим шрифтом надруковано (КІТ, ПОЛЕ, ЛІС, МИША, та інші).

Дітям даю завдання викласти форми запропонованих слів із цеглинок. Діти які вміють гарно читати спочатку прочитують, а потім викладають слова.

"Звукова схема слова"

Мета: навчитися визначати звуки у різних словах, будувати модель, навчити взаємодіяти один з одним, організувати роботу в групах і в парах.

Хід вправи: завчасно підготувала слова. Наприклад, "Сонце», промовляю це слово, а учні будують на плато голосні звуки – червоним, приголосні тверді – синім, м'які – зеленим.

Розвиваюча вправа «Добре чи погано». Вчитель ділить клас на дві команди. І на дві підгрупи кожна «пре» і «при».

Слова перемішані перша група має виписати всі слова з префіксами -пре-, а друга група виписує слова з префіксами –при-.

Пр..єднав,	пр..їзд,
Пр..хопив,	пр..літ,
Пр..клеїв.	пр..страсний,
Пр..клав.	пр..поганий,
Пр..дорожній,	пр..лютий,
Пр..мирення,	пр..здоровий.

Молодшим школярам до вподоби **метод «Доміно»**.

Кожна група дітей отримує перелік карток з завданнями та словами. Найцікавіше що останій склад слова є початковим у слові наступної картки. Молодші школярі стають у коло за годинниковою стрілкою і утворюють ланцюжок слів. Перший учень той, у якого карточка порожня, а останнім стає школяр у якого карточка поділена на віконця і друге є порожнє. Група яка склала першою весь ланцюжок стає переможцями.

	БУК	ВА	СЕ	ЛО	ЗО	ШИТ	ВІ	ТЕР	КО	ЗАК	
--	-----	----	----	----	----	-----	----	-----	----	-----	--

Складаємо слова з цеглинок LEGO

Мета: розвиваємо спостережливість, уяву та увагу, тренуємо пам'ять.

Хід вправи: на листі роздруковані слова, так щоб буква співпадала з розміром цеглинки LEGO. Учні відтворюють всі слова, шукають цеглинку з буквою яка співпадає та з'єднують їх разом.

Вчимося рахувати кількість букв в словах

Мета: закріплюємо навички читання, розвиваємо критичне та креативне мислення, вчимося виконувати завдання згідно зазначеної мети.

Хід вправи: на довгій цеглинці LEGO написано слово, де маленька цеглинка співпадає з написаною кожною буквою. Учні мають скласти зазначені слова з цеглин.

Вивчати склади у словах

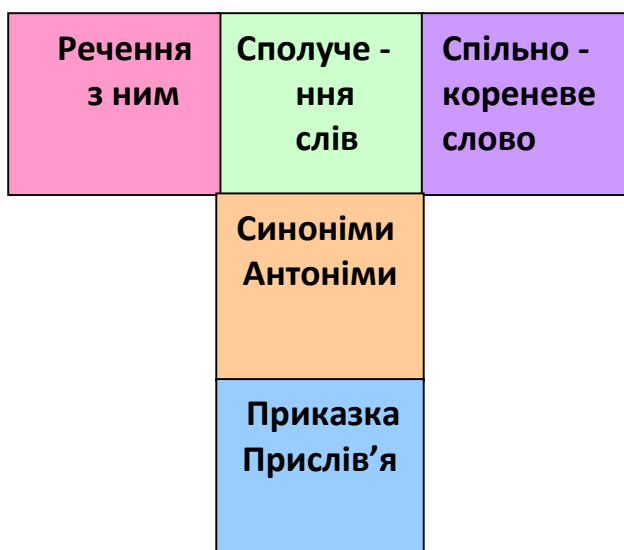
Мета: закріпити правила переносу слів

Хід вправи: на довгій цеглинці LEGO написано слово, де маленька цеглинка співпадає з написаною кожною буквою. Учні мають скласти зазначені слова на довгій цеглині з маленьких цеглин.

Вправа та прийом кубування:

У практиці застосовують методикау «Вісім квадратів»

Ця методика є корисним інструментом для збирання інформації. Аркуш поділено на 8 частин. На всіх частинах аркушів відзначено, яку інформацію учні мають отримати. Діти рухаються класом і шукають однокласників, які б могли записати своє ім'я в певному квадраті. Далі учні презентують інформацію в загальному колі.

Одним з видів комунікативної діяльності є «розминка». Використовуємо її для того, щоб фізично об'єднати учнів, заохотити їх спілкуватися одне з одним, встановити довірливі стосунки між дітьми.

СКЛАДИ ІСТОРІЮ
Підкинь кубик три рази та розкажи історію за ключовими словами

ЗНАЧЕННЯ	ХТО?	ДЕ?	ЩО РОБИВ (РОБИЛА)?
	хлопчик	на вулиці	несподівана знахідка
	пірат	на острові	пошук скарбів
	принцеса	в палаці	чарівний бал
	актор	у театрі	вистава про зайців
	лікар	в кабінеті	велика черга
	ведмідь	у цирку	втеча

Фрагмент уроку з розвитку зв'язного мовлення (2 клас)

Тема: Знайомство з текстами та їх типами: розповідь, опис і міркування

Мета: Закріпити

- правило переносу слів;
- особливості тексту.

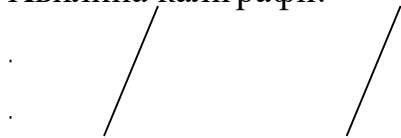
Визначити навчальні одиниці - поняття «Типи текстів за метою», «Текст-опис», «Що таке текст-розповідь та текст-міркування». Розвивати навичку розподіляти типи текстів за метою висловлювання. Формувати навичку спостерігати, навчитися виділяти з тексту головне, робити аналіз.

Хід уроку:

1. Організаційний момент. Перевірка готовності учнів
2. Робота в зошиті

Запис дати і виду роботи.

Хвилина каліграфії:

3. Словарна робота

Перед учнями на екрані слова: Асфальт, джміль, криниця, гроза, квітка, основна частина, кінцівка, зачин.

Завдання до слів:

- Перегляньте та прочитайте пошепки слова.
- Запишіть слова та поділіть на склади для переносу?
- Яку тему ми вивчали на минулому уроці?
- Які правила вивчили на сьогодні?
- Що таке текст?

Що можна дібрати до тексту?

Чи зв'язані слова і речення у тексті? Чому?

Які види текстів ви запам'ятали?

Повідомлення та мотивація

«Зазирни у дзеркало»

Кожен з учнів, дивлячись у маленьке дзеркальце, каже собі лагідні, привітні слова.

«Який ти»

Назви тварин пишуться на чистому папері та пришпилюються по периметру класної кімнати. Діти вибирають тварину, яка найбільше відповідає їх типу, характеру, і збираються біля свого листка.

Кожна група біля свого листка пише на ньому характерні риси, які пов'язують їх з певною твариною. Потім пояснюють свої думки, свій вибір.

«Уяви себе»

Діти намагаються уявити себе на місці якогось предмета: маленького куша, легенької хмарки, першого проліска, весняної бруньки. Перевтілюючись в образ, відповідають на питання:

- Що бачиш навкруги? Що чуєш?

- З ким дружбу ведеш? Кого боїшся?

- Про що ти мрієш? Що любиш?

1. Я – берізка.

2. Бачу навкруги багато моїх сестер. Чую щебетання птахів, шум вітру.

3. Дружу з берізкою, яка росте поруч. Боюся людей, які пробивають в мені отвори і з мене витікає сік.

4. Мрію жити довго-довго і очищати повітря для всього живого. Люблю літо, сонечко, дощик.

1. Я-пролісок.

2. Бачу навкруги струмочки талого снігу. Чую дзюрчання струмків.

3. Дружу з іншими пролісками. Боюся не опинитися у вазі.

4. Мрію дарувати красу і ще довго милувати погляди людей. Люблю сонечко і весну.

1. Я - листочок дуба.

2. Бачу навкруги ліс, різні рослини і тварини, свого татуся-дуба і братиків-листочків. Чую як шумить ліс, співають пташки, шелестять листочки на дубі.

3. Дружу з жолудем, що росте поруч. Боюся зірватися і впасти на землю.

4. Мрію бути завжди зеленим і ніколи не опадати. Люблю, коли дощик обливає мене, коли теплий вітерець похитує гілочку, на якій я расту.

1. Я - маленький кущик.

2. Бачу навкруги великі дерева, кущі, зелені трави, квіти. Я у лісі. Чую шелестіння листочків, стукіт дятла, кування зозулі.

3. Дружу з зайчиком, який ховається під моїми гілочками. Боюся хлопчиків, які ламають мої гілочки задля забави.

4. Мрію вирости гарним кущем зі смачними ягодами. Люблю теплий дощик, лагідне сонечко.

«Додай речення»

Мені весело, коли... . Я люблю... . Я хочу... . Мені сумно, коли... .

Мені соромно, коли... . Мені цікаво, коли... . Мені боляче, коли...

«Кому і за що»

Діти по черзі передають іграшку чи квітку і кажуть, кому і за що дарують її. Наприклад: «Я хочу передати цю квітку Тетянці за те, що вона першою відгадала загадку на уроці. Я хочу передати цю квітку Миколці за те, що він гарно грає на скрипці»

«Логічний ланцюжок»

Перший, хто починає ланцюжок, називає будь-яке слово, другий додає своє слово і пояснює, як воно пов'язане з першим.

Наприклад, виделка – тарілка (щоб снідати) – ваза (теж зроблена з фарфору) – вода (наливають у вазу) – ріка (тече вода) – літо (добре влітку на річці) тощо.

Картка для високого рівня: придумай і запиши продовження

Мій друг

За що я поважаю свого друга?

Він ніколи мене не ображає. Ми добре граємо і весело розважаємось. А коли мені важко, мій друг _____

Прочитайте весь текст-міркування.

V. Підсумок уроку

У початковій школі важливим завданням під час вивчення української мови є формування у молодших школярів комунікативної компетентності, креативного та критичного мислення та командної роботи.

2.3 Експериментальне дослідження

В основу магістерської роботи було покладено гіпотезу, що рівень сформованості компетентностей «4К» в учнів початкової школи підвищиться, якщо: вивченню української мови надавати функціонально-граматичного спрямування; використовувати вправи на основі текстів різних стилів;

формувати комунікативні здібності, критичне та креативне мислення та виконувати командну роботу.

З метою перевірки ефективності та міцності засвоєння учнями елементів формування компетентностей «4К» на основі функціонально-граматичного підходу, нами було проведено експериментальне дослідження.

Експеримент проходив на базі Херсонській гімназії No 6 міста Херсона Херсонської міської ради на уроках української мови.

Експериментальна робота здійснювалась у ході педагогічного експерименту, який складався з двох етапів: перший - констатувальний (діагностичний), другий - формувальний (заключний).

Основними завданнями констатувального етапу експерименту була перевірка рівня знань учнів з теми дослідження. Для цього учнів других класів (учасників експерименту) було розподілено на дві групи: експериментальну (ЕК) та контрольну (КГ). Експериментальна група складалась із 25 учнів, а контрольна група з 27 учнів. Учасники кожної групи мали майже однакову успішність.

На першому етапі дослідження учням обох груп було запропоновано спеціально підготовлені однакові за значенням та рівнем складності завдання та вправи.

На констатувальному етапі ми використали критерії, за якими можна було б визначити початковий рівень засвоєння молодшими школярами елементів граматики:

- 1) робота з текстами різних типів (комунікативна компетентність);
- 2) робота над збагаченням лексики (командна робота);
- 3) вміння правильно конструювати речення (критичне та креативне мислення).

З огляду на це нами було виділено рівні знань молодших школярів: високий, середній та низький.

Отримані дані в групі визначались за формулою середнього арифметичного.

Таблиця 2.1. – Результати констатувального етапу

Критерії (групи умінь)	Рівень сформованих умінь/групи					
	Низький %		Середній %		Високий %	
	ЕК	КГ	ЕК	КГ	ЕК	КГ
Робота з текстами різних типів (комунікативна компетентність)	15	12	32	34	53	51
Робота над збагаченням лексики (командна робота)	19	15	40	41	41	44
Вміння правильно конструювати речення (критичне та креативне мислення)	25	20	43	40	32	40

Отже, результати досліджень констатувального етапу показують, що обидві групи школярів мають достатньо добре сформований рівень компетентностей «4К», проте в деяких учнів спостерігається недостатній рівень знань та прогалини в навчальному матеріалі. Про низький рівень показників свідчить відсутність досконалих методичних прийомів при роботі над елементами граматики у початковій школі.

Результати констатувального етапу дослідження показали незначні розбіжності між показниками в контрольній та експериментальній групі і свідчать про загальний достатній рівень сформованості досліджуваних груп умінь. Вище згадані причини викликали необхідність з'ясувати ефективні шляхи підвищення рівня формування компетентностей «4К» у молодших школярів, що й лягло в основу формуючого етапу експериментального дослідження.

На формувальному етапі дослідження контрольна група продовжувала навчання на уроках української мови звичайним чином, а в експериментальній групі вчитель надав навчальним заняттям з мови функціонально-граматичного підходу. Використовував спеціально підібрані граматичні та стилістичні вправи. Після чого в обох групах була проведена повторна перевірка рівня граматичних умінь за визначеними критеріями.

Таблиця 2.2 – Результати формувального етапу

Критерії (групи умінь)	Рівень сформованих умінь/групи					
	Низький %		Середній %		Високий %	
	ЕК	КГ	ЕК	КГ	ЕК	КГ
Робота з текстами різних типів (комунікативна компетентність)	36	32	35	38	19	30
Робота над збагаченням лексики (командна робота)	40	47	36	24	24	29
Вміння правильно конструювати речення (критичне та креативне мислення)	38	25	45	45	17	30

Позитивні результати формувального етапу педагогічного дослідження свідчать про ефективність цілеспрямованої та систематичної роботи щодо вивчення елементів граматики на функціонально-граматичних засадах. На заключному етапі експериментальної роботи було порівняно отриманні дані в експериментальній групі з контрольною щодо сформованості досліджуваних умінь.

Таблиця 2.3 – Порівняльний аналіз рівня сформованих компетентностей в експериментальній та контрольній групах

Рівні сформованих компетентностей	Групи (%)	
	ЕК	КГ
Високий	38,4	29,3
Середній	49,2	34,5
Низький	12,4	14,9

Порівняльний аналіз показує, що високий рівень сформованих компетентностей учнів експериментальної групи зріс на 9,3%, ніж у контрольній; середній – на 14,7%, а низький понизився на 2,5%.

Отже, результати проведеного експериментального дослідження підтверджують гіпотезу стосовно того, що рівень сформованості компетентностей «4К» в учнів початкової школи підвищиться, якщо: вивченню української мови надавати функціонально-граматичного спрямування; використовувати вправи на основі текстів різних стилів; формувати комунікативні здібності, критичне та креативне мислення та виконувати командну роботу.

ВИСНОВКИ

Провівши аналіз методичної та наукової літератури з теми магістерської роботи, ми дійшли висновків, що проблему формування компетентностей «4К» на уроках української мови в початковій школі досліджували такі

методисти, теоретики та науковці як: М. Вашуленко, С. Караман, О. Мироненко, О.Хорошковська, О. Мельничайко, О.Савченко, Р.Шиян.

У сучасній українській початковій школі надзвичайно важлими для розвитку особистості є компетентності «4К», а саме: комунікація, критичне та креативне мислення, командна робота. Комунікативна компетентність – це засвоєння та усвідомлення мовних норм, на фонетичному, лексичному, граматичному, орфоепічному, стилістичному рівнях, та вправне їх застосування в мовленнєвій діяльності у процесі використання певної мови.

Розвиток критичного та креативного мислення – це дуже важливий аспект не лише у процесі навчання, а і виховання. Навчити учнів мислити креативного та критично – означає чітко і правильно поставити запитання, направити їхню увагу в правильне русло, навчити школярів робити висновки та знаходити найпростіші рішення.

На уроках української мови в початковій школі надзвичайно продуктивною є організація командної навчальної роботи. Саме в цій формі роботою кожного школяра управляє вчитель опосередковано, через питання та завдання, які він пропонує команді та які корегують діяльність учнів. Педагог безпосередньо регулює роботу команд тільки в випадку, якщо в учнів виникають труднощі та певні питання і вони самі просять допомоги у вчителя.

Залучення здобувачів освіти до невимушеного та активного спілкування в процесі навчальної діяльності можливе тоді, коли школярам пропонуються цікаві й актуальні для них питання, в класі панує атмосфера доброзичливості, здійснюється заохочення до висловлення власних думок, формується вміння зацікавлено слухати інших, дотримуються норми демократичного стилю спілкування. Одним із важливих результатів компетентнісно орієнтованого навчання української мови є здатність взаємодіяти з іншими людьми, висловлювати свої враження від побаченого, почутого, прочитаного, пережитого, виявляти себе в різних видах мовленнєво-творчої діяльності критично та креативно мислити. Формування цих складників компетентності можливе за умови систематичного використання

цікавих для дітей мовленнєво-творчих завдань, проєктів, заохочення школярів до їх виконання. Належне місце у процесі навчання української мови має займати командна робота, яка полягає в аналізі, інтерпретації, оцінюванні та формуванні умінь та навичок. Компетентнісний підхід до засвоєння початкових лінгвістичних знань передбачає орієнтацію навчального процесу не тільки на аналіз мовних одиниць і явищ, а й на формування умінь застосовувати їх у мовленнєвій практиці. Лише за умови переважання практичного застосування лінгвістичних знань можливе повноцінне формування комунікативної компетентності молодших школярів.

Для здійснення змісту всіх компетентностей у навчанні української мови потрібно використовувати в навчальному процесі інтерактивні методи, прийоми різних організаційних форм. Застосування парних і командних форм навчання має значний вплив на формування умінь застосовувати мовні знання і мовленнєві вміння з комунікативною метою. Важлива роль у процесі формування компетентностей «4К» у молодших школярів належить використанню компетентнісно орієнтованих завдань, які передбачають застосування мовних знань і мовленнєвих умінь у навчальних і життєвих ситуаціях.

З метою перевірки ефективності та міцності засвоєння учнями елементів формування компетентностей «4К» на основі функціонально-граматичного підходу, нами було проведено експериментальне дослідження.

Порівняльний аналіз показав, що високий рівень сформованих компетентностей учнів експериментальної групи зріс на 9,3%, ніж у контрольній; середній – на 14,7%, а низький понизився на 2,5%.

Отже, результати проведеного експериментального дослідження підтверджують гіпотезу стосовно того, що рівень сформованості компетентностей «4К» в учнів початкової школи підвищиться, якщо: вивченню української мови надавати функціонально-граматичного спрямування; використовувати вправи на основі текстів різних стилів;

формувати комунікативні здібності, критичне та креативне мислення та виконувати командну роботу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрієвський Б.М., Петухова Л.Є. Професійно-наукова підготовка майбутнього вчителя початкових класів: Монографія. Херсон: Айлант, 2006. 176 с.
2. Білецький А.О. Про мову і мовознавство: Навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Київ: Арттек, 1997. 235 с.
3. Вашуленко М.С. Методика навчання української мови в початковій школі: Навчально– методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Літера ЛТД, 2011. 364 с.
4. Вашуленко М.С. Удосконалення змісту і методики навчання української мови в 1– 4 класах. К.: Знання, 2001. 112 с.
5. Вашуленко М.С., Дубовик С.Г., Мельничайко О.І. Українська мова: Підручник для 4 класу загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою. К.: Освіта, 2015. 191с.
6. Вихованець І.Р., Городенська К.Г. Теоретична морфологія української мови. К.: Либідь, 2004. 310 с.
7. Вихованець І.Р., Городенська К.Г. Теоретична морфологія української мови: Академічна граматики української мови. К.: Унів. вид–во "Пульсари", 2004. 400 с.
8. Волкова Н. М. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Академія, 2001. 576 с.
9. Гац Н.А. Ознайомлення молодших школярів із засобами зв'язності тексту. Тернопіль: Підручники і посібники, 2005. 64 с.
10. Груба Т. Граматичні вправи як ефективний засіб формування граматичної компетентності учнів профільної школи: дис. канд. пед. наук. Київ, 2016. 24с.
11. Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика : монографія / За ред. Н.Г. Ничкало. Хмельницький: ТУП. 2002. 334с.
12. Державний стандарт початкової загальної освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 2018 р. [Електронний ресурс] –

Режим доступу: <https://nus.org.ua/news/uryad-opublikuvav-novuj-derzhstandart-pochatkovoyi-osvity-dokument/>

13. Дорошенко С.І. Методика викладання української мови в початкових класах. К.: Вища школа, 2002. 398 с.

14. Електронний підручник з сучасної української мови [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.linguist.univ.kiev.ua/WINS/pidruchn/authors.htm>.

15. Закон України "Про Вищу освіту". Верховна Рада України; Закон від 17.01.2002 № 2984–III [Електронний ресурс]: (Закон) / Документ 2984–14, чинний, поточна версія – Редакція від 10.02.2010, підстава 1798–17. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2984-14>.

16. Закон України "Про загальну середню освіту". Верховна Рада України; Закон від 13.05.1999 № 651–XIV [Електронний ресурс]: (Закон) / Документ 651–14, чинний, остання версія – Редакція від 04.10.2011, підстава 3701–17. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/651-14>. – Назва з екрана.

17. Закон України "Про мови в Україні" [Електронний ресурс]: (Закон) / Документ 8312–11, чинний, остання версія – Редакція від 01.04.2003, підстава 594–15. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/8312-11>.

18. Закон України "Про освіту". Верховна Рада УРСР; Закон від 23.05.1991 № 1060–XII [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1060>

19. Караман С. Методика навчання української мови в гімназії: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. К.: Ленвід, 2000. 272 с.

20. Котик Т.М. Методика навчання української мови в початковій школі. Івано–Франківськ: 2015. 295 с.

21. Кучеренко І.К. Теоретичні питання граматики української мови: Морфологія. К.: Освіта, 1961. Ч.1; 1964. Ч.2. 408.

22. Лазоряк П.Я. Творчий потенціал учнів на уроках словесності // Вивчаємо українську мову і літературу. 2008. №6. С.8-11.

23. Левченко Т.П. Креативна компетентність учнів на уроках словесності// Вивчаємо українську мову та літературу. 2009. N 29. С.34-46
24. Мироненко О.В. Основні засоби розвитку компетентностей «4К» в початковій школі. The 8th International scientific and practical conference “Fundamental and applied research in the modern world” (March 17-19, 2021) VoScience Publisher, Boston, USA. 2021. P. 691-694.
25. Мироненко О.В. Творча особистість як цілісна людська індивідуальність в умовах компетентнісної освіти. *Педагогіка вищої та середньої школи*: [наук. ред. Бакум З.П.]. Кривий Ріг: ДВНЗ «КНУ», 2016. Випуск 47. С.251-255.
26. Мироненко О.В. Формування мовної особистості майбутнього вчителя початкової школи шляхом реалізації норм літературної мови. *Stav, problemy a perspektivy pedagogickeho študia a socialnej prace: zbornik prispevkov z medzinarodnej vedeckej konferencie*. Slovak Republic, Sladkovicovo: Vysoka škola Danubius. 2016. 28-29oktobra. С.56-58.
27. Мироненко О.В., Видахевич Т.І. Розвиток зв’язного мовлення молодших школярів шляхом гейміфікації на уроках української мови. *Інноваційна педагогіка*. Науковий журнал. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. № 44. Т.1. С.154-157.
28. Мироненко О.В., Видахевич Т.І. Гейміфікація як засіб навчання української мови молодших школярів. *The 8th International scientific and practical conference “World science: problems, prospects and innovations”* (April 21-23, 2021) Perfect Publishing, Toronto, Canada. 2021. P. 590 -596.
29. Мочичук О.Я. Фізкультхвилинки на уроках у початкових класах. Володимир–Волинський. 2015. 32с.
30. Навчальна програма з української мови для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням українською мовою. 1–4 класи /М.С.Вашуленко, К.І.Поромарьова, О.Ю.Прищеп та інші. К.: Видавничий дім «Освіта», 2011. 70с.

31. Настільна книга педагога. Посібник для тих, хто хоче бути вчителем–майстром / упор.: В.М. Андрєєва, В.В. Григораш. Х.: Вид. група «Основа», 2006. 352 с.
32. Одинцова Г.С., Кодлюк Я.П. Цікавинки на уроках рідної мови: Посібник для вчителів початкових класів. Т. : Підручники & посібники, 2000. 128 с.
33. Одинцова Г.С. Цікаве мовознавство для молодших школярів: Посібник для вчителя. К. : Наш час, 2006. 123 с.
34. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник [для студ. вищ. навч. закл.]. К.: Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
35. Парасюк С. Психолого–педагогічні основи викладання мови: застереження та пропозиції // Українська мова та література. 2001. №44. С. 11– 21.
36. Пентилюк М. Компетентнісний підхід до формування мовної особистості в євроінтеграційному контексті // Українська мова і література в школі. 2010. №2.
37. Пентилюк М.І. Наукові засади комунікативної спрямованості у навчанні рідної мови// Українська мова і література в школі. 1999. № 3. С. 8 - 10.
38. Перехресна О. Розвиток творчих здібностей учнів на уроках української мови і літератури // Дивослово.2003. С. 8 - 10.
39. Плющ М.Я., Леута О.І., Гальона Н.П. Сучасна українська літературна мова: Збірник вправ. К.: Вища школа, 1995 284 с.
40. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А.Зязюн, Л.В.Крамущенко, І.Ф.Кривонос та ін. / За ред. І.А.Зязюна. К.: Вища школа, 1997. 349 с.
41. Савченко О. Я. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти I ступеня: [Електронний ресурс].– Режим доступу:<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf>

ДОДАТКИ

Додаток А

Вправи на розвиток критичного та креативного мислення у молодших школярів на уроках української мови

Слово

Складання сенкану до слова «ведмідь»

Схема сенканту

тема (іменник)

прикметник прикметник

дієслово дієслово дієслово

фраза

перифразування теми

1. Ведмідь

2. Великий, неповторний.

3. Ходить, гуляє, залягає.

Ведмідь живе у лісі.

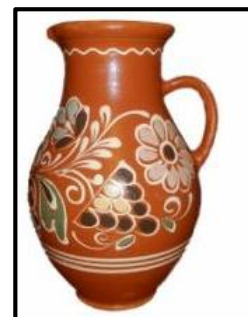
Ведмідь живе у лісі.

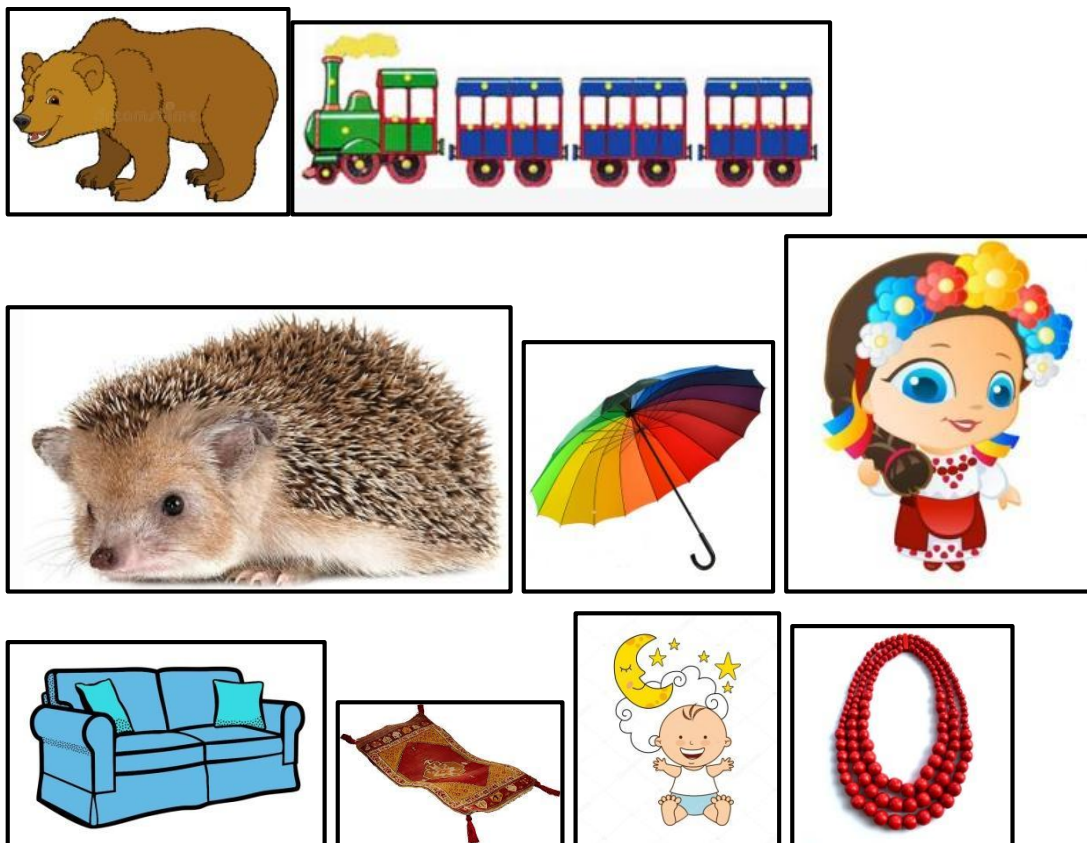
Ведмідь живе у лісі.

Гра «Словниковий калейдоскоп» (з коментуванням)

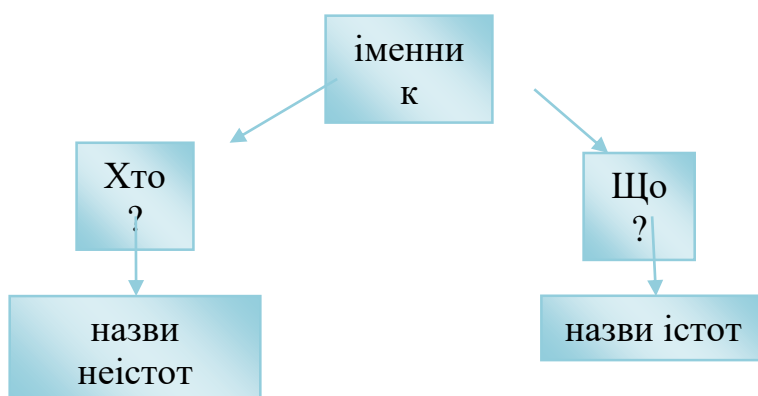
Запишіть слова – назви предметів у два стовпчики: іменники, що відповідають на питання хто? – в перший стовпчик, а іменники, які відповідають на питання що? – в другий стовпчик. (учитель демонструє предметні малюнки). Ведмідь, потяг, хлопчик, їжак, парасолька, дівчинка, диван, килим, дитина, намисто, глечик.

Вправа-пастка «Шукачі»

- Знайдіть у таблиці-алгоритмі помилку та виправте її.
Слова-назви предметів

Метод «Біном фантазії»

Складіть речення, у якому б уживалися всі ці слова (усно)

«Групування слів»

Завдання. Скласти можливі групи слів зі слів записаних на дошці (ускладнений варіант цього завдання – скласти можливі групи з вказаної сторінки читанки).

Карась	береза	портфель
Тополя	щука	олівець
Акула	пенал	опеньок
Маслюк	кит	підберезовик
Мухомор	бліда поганка	альбом

(відповіді можливих груп)

Карась, щука, акула, кит – живуть у воді.

Щука, акула – риби хижаки.

Маслюк, підберезовик, опеньок – їстівні гриби.

Мухомор, біла поганка – їстівні гриби.

Пенал, олівець, альбом – шкільне приладдя.

Метод «Кубування»

На гранях куба записані завдання. Діти читають і виконують їх (усно).

1. Хлопчика звать Сашко, його батька – Миколай. Як будуть звати хлопчика, коли він виросте?
2. Дівчинку звать Іринка, її батька – Степан. Як будуть звати дівчинку, коли вона виросте?
3. Знайдіть «зайве» слово: Андрій, Оля, Галя, Іванна, Богдан.
4. Знайдіть «зайве» слово: Максименко, Головка, Омельченко, Володимирівна.
5. Назвіть ім'я та по батькові своєї мами.

Додаток Б

**КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНЬСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Я, _____ Кулакова Яна Вікторівна.

учасниця освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

– дотримуватися:

- вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
- принципів та правил академічної доброчесності;
- нульової толерантності до академічного плагіату;
- моральних норм та правил етичної поведінки;
- толерантного ставлення до інших;
- дотримуватися високого рівня культури спілкування;
 - надавати згоду на:
- безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
- оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
- використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;
 - самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;
 - надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;
 - не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;
 - своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;
 - не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;
 - підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;
 - поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;
 - не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;
 - відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;
 - запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;
 - не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;
 - не підроблювати документи;
 - не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;
 - не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки ;
 - не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;
 - не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;
 - не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;
 - не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;
 - не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

14.11.2021
(дата)

(підпис)

Яна Кулакова
(ім'я, прізвище)